

Aluehallintovirastoille, kunnille sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymille

PAKOLLISTA TERVEYSTARKASTUSTA JA TIETOJEN ANTAMISTA KOSKEVAT MUUTOKSET TARTUNTATAUTILAISSA

Tartuntatautilain 16 §:n (*pakollinen terveystarkastus*), 22 §:n (*altistuneen ja tartunnan saaneen velvollisuus*) ja 89 §:n (*virka-apu*) muutokset tulevat voimaan 29.3.2021. On tärkeää, että kaikki lain mahdollistamat keinot otetaan käyttöön, jotta tavoite Suomeen valtakunnan rajojen yli tulevien covid-19-tartuntojen kattavasta torjunnasta ja tartuntojen leviämisen ehkäisemisestä esimerkiksi työpaikoilla voisi toteutua.

Sosiaali- ja terveysministeriö edellyttää kaikkia toimivaltaisia viranomaisia toimimaan tilanteen edellyttämällä tavalla ja käyttämään kaikkia tartuntatautilain mahdollistamia toimivaltuuksiaan epidemian leviämisen estämiseksi. Tartuntatautilain 6 §:n mukaan valtion viranomaisten ja asiantuntijalaitosten sekä kuntien ja kuntayhtymien on järjestelmällisesti torjuttava tartuntatauteja sekä varauduttava terveydenhuollon häiriötilanteisiin. Niiden on ryhdyttävä välittömiin toimiin saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta toimialueellaan.

Pakollinen terveystarkastus (tartuntatautilain 16 §)

Tartuntatautilain 16 §:ää on täsmennetty siten, että siitä käy selkeämmin ilmi aluehallintoviraston mahdollisuus määrätä terveystarkastukseen osallistumisen pakollisuudesta. Päätös voi kohdistua useaan tai yksittäiseen henkilöön, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Useaan henkilöön kohdennettu päätös voi tulla kyseeseen esimerkiksi rajat ylittävässä liikenteessä tai työpaikoilla.

Tartuntatautilain 16 §:ään on myös lisätty kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille mahdollisuus tehdä päätös pakollisesta terveystarkastuksesta yksittäistä henkilöä koskien. Tartuntataudeista vastaavan lääkärin toimivalta on tarkoituksenmukainen erityisesti tilanteissa, joissa päätös tarvitaan nopeasti.

Aluehallintovirasto tekee tartuntatautilaissa säädetyt hallinnolliset päätökset käyttäen hyväksi sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, erityisvastuualueen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntemusta tartuntatautilain 8 §:n mukaisesti. Aluehallintovirastojen tulee toimia yhteistyössä kuntien, sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymien ja erityisvastuualueiden kanssa, jotta ne voivat reagoida oikea-aikaisesti tarpeisiin tehdä tartuntatautilain 16 §:n mukaisia pakollisia terveystarkastuksia koskevia päätöksiä. Päätökset voivat perustua terveystarkastusta järjestävän kunnan pyyntöön tai toimivaltaisen aluehallintoviraston oma-aloitteiseen harkintaan.

Tilanteessa, jossa aluehallintovirasto antaa tartuntatautilain 15 §:n mukaisen päätöksen kohdennetun terveystarkastuksen järjestämiseksi, sen on tarvittaessa samalla päätettävä, että määräystä on tehostettava tarkastuksen yleisellä pakollisuudella tartuntatautilain 16 §:n mukaisesti, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä.

Aluehallintoviraston on lain 16 §:n mukaista päätöstä tehdessään arvioitava päätöksen kohderyhmät ja mahdolliset rajausperusteet. Lähtökohtana on, että kaikki maahan saapuvat ohjataan terveystarkastukseen. Silloin, kun kyse on valtakunnan rajoilla tehtävistä covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi tehtävistä terveystarkastuksista, ministeriö kehottaa aluehallintovirastoja päätöstä kohdentaessaan antamaan painoarvon ennakkoon hankituille todistuksille negatiivisesta covid-19-testistä tai parantuneesta taudista. AVI voi rajata pakollisten terveystarkastusten ulkopuolelle esimerkiksi sellaiset henkilöt, joilla on esittää maahan tullessa luotettava todistus tietyn ajan sisällä otetusta negatiivisesta testituloksesta tai parantuneesta taudista.

Kunnat huolehtivat terveystarkastuksen järjestämisestä. Terveystarkastuksen sisällön arvioi terveystarkastusta tekevä terveydenhuollon ammattihenkilö. Tarkastukseen tulee sisältyä esimerkiksi covid-19-testi aina, kun se katsotaan tarpeelliseksi. Terveystarkastuksessa terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi myös, onko tarvetta muille toimenpiteille tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi, kuten karanteeni- ja eristyspäätöksille. Päätöksen karanteeniin asettamisesta tai eristämisestä tekee tartuntataudeista vastaava lääkäri. Terveystarkastuksen yhteydessä myös kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä yksittäistä henkilöä koskevan päätöksen myöhemmästä pakollisesta terveystarkastuksesta, joka sisältää covid-19-testin.

Pakollisten terveystarkastusten sekä niihin mahdollisesti liittyvien tutkimusten välttämättömyyttä tulee arvioida myös lapsen edun näkökulmasta. Suomea sitovat monet lapsia koskevat kansainväliset sopimukset, jotka tulee huomioida kaikessa päätöksenteossa, ja esimerkiksi kohdennettaessa ja toteutettaessa pakollisia terveystarkastuksia.

Pakollisesta terveystarkastuksesta kieltäytyminen on sanktioitu. Rikoslain (39/1889) 44 luvun 2 §:ssä on säädetty rangaistavaksi terveydensuojelurikkomus, joka koskee muun muassa tartuntatautilain 16 §:n pakollisen terveystarkastuksen tahallista tai törkeästä huolimattomuudesta tapahtuvaa rikkomusta. Pakollinen terveystarkastus voi sisältää terveystarkastuksen kannalta välttämättömiä tutkimuksia.

Velvollisuus antaa viranomaiselle tietoja (tartuntatautilaki 22 §)

Tartuntatautilain 22 §:n muutoksen myötä tautiin altistuneella tai sairastuneella on velvollisuus pyynnöstä antaa itseään koskevia tietoja terveydenhuollon ammattihenkilölle. Tartuntataudin leviämisen kannalta välttämättömäksi katsottavia tietoja voidaan ja tulee kerätä esimerkiksi maahan saapuvilta henkilöiltä terveystarkastuksen yhteydessä.

Virka-apu (tartuntatautilaki 89 §)

Tartuntatautilakiin on lisätty uusi 89 §:n 2 momentti, joka mahdollistaa sen, että Rajavartiolaitos voi virka-apuna pysäyttää kulkuneuvon ja ohjata liikennettä sekä käsitellä virka-aputehtävässä välttämättömiä terveystietoja.

Tartuntojen leviämisen ehkäisy rajat ylittävässä liikenteessä

Suomeen saapuvien henkilöiden mukana mahdollisesti leviävien tartuntojen torjunta on keskeistä epidemian ja muuntuneiden virusten leviämisen estämiseksi. Vaikuttava, tarkoituksenmukainen ja oikeasuhtainen tartuntojen torjunta rajat ylittävässä liikenteessä on mahdollista vain viranomaisten ja muiden rajanylityspaikoilla toimivien tahojen kiinteällä yhteistyöllä, jossa huomioidaan myös paikalliset olosuhteet. Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa, että nykyisessä epidemiatilanteessa on välttämätöntä, että aluehallintovirastot tekevät Suomeen saapuvia matkustajia koskevat tartuntatautilain 16 §:n

mukaiset päätökset THL:n suositukset huomioiden. Rajat ylittävää liikennettä koskevat terveysturvallisuustoimenpiteet on kuvattu tarkemmin liitteissä 1 ja 2.

Osastopäällikön sijainen, johtaja Jari Keinänen

Ylilääkäri Paula Tiittala

Liitteet:

1. Pakollinen terveystarkastus maahan saavuttaessa – esimerkki toimintamallista
2. Esimerkki toimintamallista maahan saavuttaessa (Aluehallintoviraston TTL 16 § mukainen päätös pakollisesta terveystarkastuksesta)

Lisätietoja

- <https://stm.fi/stm-ohjeet-koronavirustilanteessa>
- <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/matkustaminen-ja-koronaviruspandemia>
- https://thl.fi/documents/533963/5860112/THL_ohje_kaikki_ulkomaat_variantit_raja_v03022021_v04.pdf/e1167503-163d-b53c-8b83-87b0c8a98671?t=1612433889752
- <https://stm.fi/documents/1271139/38741793/Ohjauskirje+toiminta+rajanylityspisteiss%C3%A4+3.2.2021.pdf/c3a9aeb3-7e23-d885-06fd-4220cc48cd0e>
- <https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69901990>
- <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f807116a7>
- https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/travel-during-coronavirus-pandemic_en
- <https://stm.fi/vuoden-2021-valtionavustushaut>

Jakelu

Kunnat, sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymät
Ahvenanmaan maakuntahallinto
Valvira
Aluehallintovirastot
THL

Tiedoksi

Valtiosihteeri Mäkipää
Erityisavustaja Lindeberg
Kansliapäällikkö Varhila
SM
LVM
UM
VM
TEM
Rajavartiolaitos
Tullihallitus
Kuntaliitto
Finavia

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

4(4)

Suomen Satamaliitto ry
Suomen Varustamot ry
Suomen Laivameklariliitto ry
Valtioneuvoston kanslia

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET
FINNISH GOVERNMENT

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VN/9047/2021

STM; Tartuntatautilain pakollista terveystarkastusta ja tietojen antamista koskevat muutokset

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/9047/2021-STM-1

STM ohjauskirje; Tartuntatautilain pakollista terveystarkastusta ja tietojen antamista koskevat muutokset

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Tiittala Paula 91221301L	2021-03-30T07:50:35	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK
Keinänen Jari 912100677	2021-03-30T07:53:35	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

c687f1043262b834653aa1402e426dae5a70edba84ebbd2cdfd60778e9a7c3cf

PAKOLLINEN TERVEYSTARKASTUS MAAHAN SAAPUESSA – ESIMERKKI TOIMINTAMALLISTA

Tässä tartuntatautilain 16, 22 ja 89 §:ien muutoksia koskevan ohjauskirjeen (VN/9047/2021) liitteessä kuvataan esimerkki toimintamallista covid-19-tartuntojen torjumiseksi rajat ylittävässä liikenteessä tilanteessa, jossa aluehallintovirasto (AVI) on tehnyt tartuntatautilain 16 §:n mukaisen päätöksen pakollisista terveystarkastuksista. Toimintamallissa on kuvattu matkustajan maahantulopolku sekä eri viranomaisten ja muiden toimijoiden rooli sen varrella. Toimintamallia on havainnollistettu liitteessä 2.

Toimintamalli on laadittu tilanteessa, jossa sisärajavaltvonta on palautettu ja matkustajamäärät rajat ylittävässä liikenteessä ovat vähäiset eri maiden matkustamiseen liittyvien suositusten ja rajoitusten vuoksi. Mallia on tarkasteltava uudelleen tilanteen muuttuessa.

AVI:n tulee tartuntatautilain 16 §:n mukaisesti päättää, että kunnan järjestämään terveystarkastukseen osallistuminen on pakollista, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä. Terveystarkastuksen tulee sisältää covid-19-testi, aina kun se on tarpeellista. AVI voi rajanylityspaikalle kohdennetussa päätöksessään huomioida esimerkiksi tilanteen, jossa Suomeen saapuvalla matkustajalla on esittää ennen maahan saapumista otetun covid-19-testin negatiivinen testituloks tai todistus sairastetusta covid-19-taudista.

AVI voi rajata pakollisten terveystarkastuksen ulkopuolelle esimerkiksi sellaiset henkilöt, joilla on esittää maahan tullessa luotettava todistus tietyn ajan sisällä otetusta negatiivisesta testituloksesta tai parantuneesta taudista. Muita päätöksen ulkopuolelle rajattavia henkilöitä voivat olla esimerkiksi pienet lapset tai huoltovarmuuden kannalta tärkeä logistiikkahenkilöstö työtehtävissään. AVI voi myös kohdentaa pakollisen terveystarkastuksen kaikkiin henkilöihin, jolloin mahdollisten todistusten merkitys arvioidaan terveystarkastuksen yhteydessä. Esitetty toimintamalli kuvaa molempia tilanteita.

Tavoitteena on, että kaikilla Suomeen saapuvilla henkilöillä on mukanaan todistus ennen maahantuloa otetusta negatiivisesta covid-19-testistä tai sairastetusta taudista. Mikäli henkilöllä ei ole esittää tällaista todistusta maahan saapuessa ja hän kuuluu AVI:n päätöksen kohderyhmiin, hänet tulee ohjata testiin välittömästi saapumisen jälkeen osana pakollista terveystarkastusta.

Matkanjärjestäjä, lentoyhtiö tai varustamo voivat edellyttää asiakkailtaan yllä mainittuja todistuksia kulkuvälineeseen pääsemiseksi.

Ennen maahantuloa (VAIHE 0)

Ennen Suomeen saapumista matkustaja perehtyy maahantuloa koskeviin ohjeisiin ja vaatimuksiin sekä toimintaprosessiin rajanylityspaikoilla. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tiedottaa verkkosivuillaan matkustamiseen liittyvistä terveysturvatoimista covid-19-pandemiatilanteessa valtakunnallisella tasolla. AVI:t tiedottavat verkkosivuillaan rajanylityspaikkoja koskevista päätöksistään. Kunnat voivat tiedottaa terveysturvatoimista alueellaan sijaitsevien rajanylityspisteiden osalta. Rajavartiolaitoksen verkkosivuilta on saatavissa tietoa maahantulon edellytyksistä. Matkustaja voi hyödyntää myös Finentry-sovellusta maahantulon ohjeisiin ja edellytyksiin tutustumiseen.

Matkustamisen terveysturvallisuuden varmistamiseksi on tärkeää, että kaikki Suomeen saapuvat pyritään tavoittamaan ja heitä informoidaan monien eri viestintäkanavien kautta. Viranomaisten

tiedotusta voivat osaltaan tukea esimerkiksi matkailualan yritykset, liikenteenharjoittajat sekä satama- ja lentokenttätoimijat.

Ennen maahan saapumista matkustaja käy covid-19-testissä tai hankkii todistuksen sairastetusta covid-19-taudista viranomaisohjeiden mukaisesti.

Maahan saapuminen (VAIHE 1)

Maahan saapumisen yhteydessä matkustajille tarjotaan mahdollisuus käsien pesuun ja heitä ohjataan maskin käyttöön. Matkustajille jaetaan THL:n matkustajaohje, jossa kerrotaan keinoista, joilla jokainen voi ehkäistä tartuntojen leviämistä, maahan saapuvien testauksesta ja karanteenista sekä annetaan ohjeet, miten toimia, jos epäilee saaneensa koronavirustartunnan. THL:n matkustajaohje on saatavilla useilla eri kielillä.

Maahan saapuville kerrotaan toimintaprosessista rajanylityspaikalla. Heitä informoidaan rajanylityspaikkaa koskevasta AVI:n voimassaolevasta pakollista terveystarkastusta koskevasta päätöksestä, tarkastuksen tavoitteista ja sisällöstä. Matkustajia kehoitetaan pyydettäessä esittämään todistus ennen matkaa otetun covid-19-testin negatiivisesta testituloksesta tai sairastetusta covid-19-taudista. Matkustajia ohjeistetaan terveysturvallisista toimintatavoista rajanylityspaikoilla ja heille annetaan selkeät ohjeet, miten matkustajan polku rajanylityspaikalla etenee.

Kaikki henkilöt, joita AVI:n päätös koskee, ohjataan maahan saapumisen jälkeen pakolliseen terveystarkastukseen. Myös henkilöiden, joita AVI:n päätös ei koske tulee kuitenkin päästä covid-19-testiin.

Kunnat ja kuntayhtymät vastaavat terveysturvallisuustoimien koordinoinnista rajanylityspaikoilla. Matkustajien ohjauksessa ja opastamisessa ne voivat tehdä yhteistyötä muiden viranomaisten, lentokenttä- tai satamatoimijoiden tai liikenteenharjoittajien kanssa.

Rajavartiolaitos voi antaa virka-apua esimerkiksi terveystarkastusten turvaamisessa, matkustajien opastamisessa ja ennakkotestitulosten tarkistamisessa. Tartuntatautilain 89 §:n mukaan myös poliisi, pelastusviranomainen, Puolustusvoimat ja Tulli voivat antaa virka-apua, jos yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin estää.

Pakollinen terveystarkastus (VAIHE 2)

Kunnat huolehtivat terveystarkastuksen järjestämisestä. Terveystarkastukseen sisältyy kontakti terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa, jotta tämä voisi arvioida, mitkä toimenpiteet ovat tarpeellisia ja välttämättömiä epidemian leviämisen ehkäisemiseksi. Terveystarkastukseen sisältyy maahan saapumisen yhteydessä covid-19-testi aina, kun se katsotaan tartuntojen leviämisen ehkäisemisen kannalta tarpeelliseksi. Mikäli maahan saapuvalla henkilöllä ei ole todistusta negatiivisesta covid-19-testituloksesta tai sairastetusta covid-19-taudista tai hänellä epäillään tartuntaa, tulee matkustajalle tehdä covid-19-testi osana pakollista terveystarkastusta.

Testauksen tarpeen lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi myös, onko tarvetta muille toimenpiteille tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi, kuten karanteeni- ja eristyspäätöksille. Päätöksen karanteeniin asettamisesta tai eristämisestä tekee tartuntataudeista vastaava lääkäri silloin, kun tartuntatautilain mukaiset edellytykset näiden toimenpiteiden tekemiseksi täyttyvät.

Tartuntatautilain 22 §:n muutoksen myötä tautiin altistuneella tai sairastuneella on velvollisuus pyynnöstä antaa itseään koskevia tietoja terveydenhuollon ammattihenkilölle. Matkustajien tiedot voidaan kirjata joko tartuntatautilain 39 §:n mukaiseen tapauskohtaiseen rekisteriin tai potilastietorekisteriin.

Terveystarkastuksessa henkilölle annetaan ohjeet siitä, miten hänen tulee toimia terveystarkastuksen jälkeen. Henkilöä ohjeistetaan mm. omaehtoiseen karanteeniin siirtymisestä, siinä toimisesta tai toiseen testiin hakeutumisesta. Riskimaista maahan saapuvat henkilöt ohjataan THL:n ohjeistuksen mukaisesti toiseen testiin myöhemmin maahan saapumisen jälkeen, sillä myöhemmin otettu testi laskee tartuntariskiä. Ohjaus toiseen testiin, ajan varaaminen siihen ja testiin pääsyn varmistaminen vaatii tietoa maahan saapuvan henkilön henkilöllisyydestä ja oleskelu- tai kotipaikkakunnasta Suomessa. Tartuntataudin leviämisen kannalta välttämättömäksi katsottavia tietoja tulee kerätä maahan saapuvilta henkilöiltä terveystarkastuksen yhteydessä.

Toimenpiteet koti- tai oleskelupaikkakunnalla (VAIHE 3)

Kunnan ja kuntayhtymien tulee huolehtia, että maahan saapuvat henkilöt pääsevät THL:n ohjeistuksen mukaiseen toiseen testiin ja tulevat testatuiksi myöhemmin maahan saapumisen jälkeen. Toisella testillä voidaan vähentää maahan saapuvien henkilöiden riskiä levittää tartuntaa.

Esimerkki toimintamallista maahan saavuttaessa

Aluehallintoviraston TTL 16 § mukainen päätös pakollisesta terveystarkastuksesta

